Opgesteld door: Claire Goriot (antwoordspecialist) en José van der Hoeven (kennismakelaar Kennisrotonde)
Vraagsteller: leraar Frans

Kennisrotonde. (2018). *Wat is er bekend over de invloed van de kennis en vaardigheid in een moderne vreemde taal op het leren en gebruik van een andere moderne vreemde taal?* (KR.357). Den Haag: Kennisrotonde.

8 maart 2018

Vraag

Wat is er bekend over de invloed van de kennis en vaardigheid in een moderne vreemde taal op het leren en gebruik van een andere moderne vreemde taal?

Kort antwoord

Kennis van een moderne vreemde taal kan bij tieners zowel een positieve (bij luister- en leesvaardigheid) als een negatieve (op woord- en zinsniveau) invloed hebben op het gebruik van een andere moderne vreemde taal. Of de invloed van een eerder geleerde taal op een nieuwe taal positief of negatief is, hangt af van verschillende factoren, zoals overeenkomst tussen de talen, de taalvaardigheid in de eerste vreemde taal en de mate van gebruik van de eerste vreemde taal. Bij een schriftelijke vertaaltaak bleken leerlingen niet relevante talen te kunnen uitschakelen.

Toelichting antwoord

Mensen die een nieuwe taal leren maken gebruik van kennis die ze al over andere talen hebben. Bij het leren van een tweede taal maken zij gebruik van de moedertaal. Bij het leren van een derde of volgende taal spelen zowel de moedertaal als vreemde talen een rol.

Vertaaltaak op school

Sercu (2007) onderzocht of de ene taal invloed heeft op de andere, wanneer middelbare scholieren verschillende talen vlak na elkaar gebruiken. Leerlingen die een tekst eerst in hun moedertaal schreven en meteen daarna in drie andere talen vertaalden, konden de talen goed gescheiden houden. De beperkte negatieve invloed van verschillende talen was afkomstig van de eerste en tweede taal, de derde en vierde taal hadden geen invloed. Wanneer leerlingen een schriftelijke taak doen, hebben zij dus voldoende tijd om

LAAN VAN NIEUW OOST INDIË 300 2593 CE DEN HAAG
POSTADRES POSTBUS 93461 2509 AL DEN HAAG
T 070 349 44 58 W WWW.KENNISROTONDE.NL

de talen die op dat moment niet relevant zijn 'uit te schakelen'. Of dit ook geldt wanneer leerlingen een mondelinge opdracht krijgen, is niet onderzocht.

Bij een vertaaltaak zien we dus dat leerlingen talen kunnen uitschakelen, maar dit blijkt niet altijd het geval. In andere onderzoeken zien we wel degelijk negatieve en positieve invloed van talen op elkaar.

Negatieve invloeden
Eerder geleerde talen kunnen een negatieve invloed hebben op het leren van nieuwe talen. Dit negatieve effect vindt plaats op woordniveau. Pfenninger en Singleton (2016) vonden dat middelbare scholieren met Duits als moedertaal en Frans als vreemde taal, fouten maakten in het Engels die duidelijk terug te leiden waren naar het Duits en Frans: leerlingen gebruikten bijvoorbeeld Duitse of Franse woorden in Engelse zinnen. Het negatieve effect van de ene vreemde taal op de andere vreemde taal kan ook plaatsvinden op zinsniveau. Nederlandse middelbare scholieren bestempelden Franse zinnen met een woordvolgorde die in het Frans niet maar in het Engels of Nederlands wél is toegestaan, in een substantieel deel van de toets toch als 'goed'. Zowel bij leerlingen die tweetalig onderwijs volgden (50% van de lessen in het Engels), als bij leerlingen in de reguliere stroom had het Engels invloed op het beoordelen van Franse zinnen (Stadt, Hulk, & Sleeman, 2016). Hierbij moet aangemerkt worden dat in onderzoeken vaak slechts één taal getoetst wordt, en dat niet nagegaan wordt of de invloed sterker wordt als beide talen vlak na elkaar gebruikt worden.

Positieve invloeden
Eerder geleerde talen kunnen ook een positieve invloed hebben bij het leren van een nieuwe taal. Die invloed kan algemeen zijn: het feit dat kinderen al eerder een taal geleerd hebben kan helpen bij het leerproces van een volgende taal. Haenni Hoti e.a. (2011) vonden dat Duitssprekende kinderen die vanaf 9 jaar Engels leerden, beter waren in lees- en luistervaardigheid in het Frans toen ze op 11-jarige leeftijd Frans leerden, dan kinderen die nog geen andere taal geleerd hadden. Het is daarbij makkelijker om een taal te leren die lijkt op een andere, eerder geleerde vreemde taal (Schepens, van der Slik, van Hout, 2017).

De eerder geleerde taal kan ook specifieke positieve invloeden hebben op een nieuwe taal. Kinderen gebruiken bijvoorbeeld de gelijkenis tussen de uitspraak van woorden in twee talen (bijvoorbeeld 'bus' in het Engels en 'bus' in het Nederlands) om de betekenis af te leiden (Goriot et al., in voorbereiding).

Invloed van de ene taal op de andere is afhankelijk van verschillende factoren
Taalleerders grijpen eerder terug naar een andere vreemde taal dan naar hun moedertaal. Daarom is de invloed van een vreemde (tweede) taal op de derde taal relatief groter dan de invloed van een eerste (moeder)taal (Cenoz, 2001). Toch kunnen beide talen invloed hebben. Of de moedertaal of de tweede taal van invloed is op de derde taal, is mede afhankelijk van hoeveel de talen op elkaar lijken. De taal die het meeste op de derde taal lijkt, zal de meeste invloed hebben. Die invloed is het grootst bij zelfstandige naamwoorden, bijvoeglijke naamwoorden en werkwoorden. Taalleerders gebruiken minder vaak woorden uit een andere taal wanneer het gaat om voorzetsels, lidwoorden en voegwoorden (Cenoz, 2001).

Daarnaast beïnvloedt de mate van taalvaardigheid of een taal invloed heeft op een andere taal. Wanneer iemand net begint met het leren van een nieuwe taal, wordt meer teruggegrepen naar eerder geleerde talen (Sercu, 2007). De kennis van die eerder geleerde taal moet wel een minimumniveau bereikt hebben, anders heeft die taal geen invloed op de nieuwe taal (Tremblay, 2006). Als iemand een minimumniveau van

vaardigheid in de tweede taal bereikt heeft, maar niet erg vaardig is in de tweede taal, is de invloed van de tweede op de derde taal negatief. Wanneer iemand veel kennis heeft van een tweede taal en regelmatig aan die taal blootgesteld wordt, heeft de tweede taal een positieve invloed op de derde taal (Tremblay, 2006). Ook de klassengrootte speelt mee: in grotere klassen laten leerlingen meer (negatieve) invloed zien van de ene op de andere taal (Pfenninger & Singleton, 2016).

Samenvattend: Onderzoek toont aan dat vreemde talen elkaar beïnvloeden. Bij tieners zijn zowel positieve (bij luister- en leesvaardigheid) als negatieve (op woord- en zinsniveau) invloeden gevonden. De positieve of negatieve invloed van een moderne vreemde taal op een andere vreemde taal hangt af van verschillende factoren, zoals de taalvaardigheid in de eerste vreemde taal, de mate van gebruik van de eerste vreemde taal en overeenkomsten tussen talen.

Geraadpleegde bronnen

Cenoz, J. (2001). The Effect of Linguistic Distance, L2 Status and Age on Cross-linguistic Influence in Third Language Acquisition. In J. Cenoz, B. Hufeisen, & U. Jessner (Eds.) *Cross-linguistic influence in third language acquisition: Psycholinguistic perspectives* (pp. 8-20). Multilingual Matters.

Goriot, C., van Hout, R., Broersma, M., Lobo, V., McQueen, J. M., & Unsworth, S. (in voorbereiding). Using the Peabody Picture Vocabulary Test in L2 children and adolescents: Effects of L1.

Haenni Hoti, A. U., Heinzmann, S., Muller, M., Oliveira, M., Wicki, W., & Werlen, E. (2011). Introducing a Second Foreign Language in Swiss Primary Schools: The Effect of L2 Listening and Reading Skills on L3 Acquisition. *International Journal of Multilingualism, 8*(2), 98-116.

Pfenninger, S. E., & Singleton, D. (2016). Age of onset, socio-affect and cross-linguistic influence: a long-term classroom study. *Vigo International Journal of Applied Linguistics, 13*, 147-180. Van: http://vialjournal.webs.uvigo.es/pdf/Vial-2016-Article6.pdf

Schepens, J. J., van der Slik, F., & van Hout, R. (2017). L1 and L2 Distance Effects in Learning L3 Dutch. *Language Learning, 66*(1), 224-256. Van: http://pubman.mpdl.mpg.de/pubman/item/escidoc:2250028:2/component/escidoc:2250027/Schepens_vanderSlik_vanHout_2016.pdf

Sercu, L. (2007). Acquiring Multilingualism at School. What Translation Tasks Tell Us about Adolescents' Use of the Multilingual Lexicon. *International Journal of Multilingualism, 4*(1), 52-75. Van: https://lirias.kuleuven.be/bitstream/123456789/216874/2/Acquiring+Multilingualism+at+School_What+translation+tasks+tell+us+about+adolescents'+use+of+the+multilingual+lexicon_Sercu.pdf

Stadt, R., Hulk, A., & Sleeman, P. (2016). The influence of L2 English and immersion education on L3 French in the Netherlands. *Linguistics in the Netherlands, 33*(1), 152-165.

Tremblay, M. C. (2006). Cross-linguistic influence in third language acquisition: The role of L2 proficiency and L2 exposure. *CLO/opl, 34*(1), 109-119. Van:

http://artsites.uottawa.ca/clo-opl/doc/Cross-Linguistic-Influence-in-Third-Language-Acquisition-The-Role-of-L2-Proficiency-and-L2-Exposure.pdf

Meer weten?

Vreemde taal makkelijker voor meertaligen

Vreemde taal kan je ook later leren

Moedertaal dringt door in tweede taal

Onderwijssector

Voortgezet Onderwijs

Trefwoorden

L2, L3, voortgezet onderwijs, taalverwerving, moderne vreemde talen